

Teaching Guide

Teaching Guide				
Identifying Data				2021/22
Subject (*)	Early Intervention in Disabilities		Code	651516011
Study programme	Mestrado Universitario en Discapacidade e Dependencia (plan 2015)			
Descriptors				
Cycle	Period	Year	Type	Credits
Official Master's Degree	2nd four-month period	First	Optional	6
Language	SpanishGalician			
Teaching method	Face-to-face			
Prerequisites				
Department	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en EducaciónPedagogía e DidácticaPsicoloxía			
Coordinador	Vieiro Iglesias, Maria del Pilar	E-mail	pilar.vieiro@udc.es	
Lecturers	Fernández Fernández, María Pilar	E-mail	pilar.fernandez1@udc.es	
	Vieiro Iglesias, Maria del Pilar		pilar.vieiro@udc.es	
Web	www.educacion.udc.es/index.php?pagina=practicum			
General description	A materia de atención temperá é unha materia de 6 créditos cunha asignación horaria total de 150 horas dividida en horas presenciais e non presenciais ou de traballo autónomo do alumnado fora do horario de clase, esta asignación horaria detallase no epígrafe de planificación da materia. A atención temperá concíbese como a abordaxe das problemáticas , trastornos ou disfuncións que se poden presentar en nenos/as entre os 0-6 anos, aínda que na actualidade implementase a atención temperá ou estimulación do desenvolvemento tamén en poboación xeral dentro do curriculum da educaión infantil. Por eso nesta materia vanse abordar aspectos sociosanitarios e escolares dentro do ámbito da atención temperá, presentándose os aspectos fundamentais da materia tales como concepto, modelos, avaliación, intervención, e implementación nas aulas. MODALIDADE PRESENCIAL: O alumnado asistirá ás clases da materia establecidas no horario ordinario, e presentará as actividades establecidas para a superación da materia en forma e tempo, ademáis de facer a proba obxetiva que proceda. Empregaranse todas as metodoloxías indicadas no epígrafe correspondente MODALIDADE SEMIPRESENCIAL: O alumnado non asistirá ás clases da materia, solo se lle pedirá a asistencia a tres sesións: inicial de presentación da materia para establecer os fundamentos de traballo na mesma, unha sesión para exposición oral dun traballo, e a sesión para a realización da proba obxetiva. Este alumnado terá a súa disposición todo o material oportuno da materia na plataforma moodle ou a través de sesións teams, según proceda. Isto inclue as sesións sobre contidos coa explicación pertinente, e outros documentos, videos, etc, necesarios para o curso opotuno da asignatura. Neste caso os traballos presentaranse todos de xeito individual e non haberá aprendizaxe colaborativa na aula. Poderá empregar moodle ou teams para consultas			

Contingency plan	1. Modifications to the contents
	2. Methodologies
	*Teaching methodologies that are maintained
	*Teaching methodologies that are modified
	3. Mechanisms for personalized attention to students
	4. Modifications in the evaluation
	*Evaluation observations:
	5. Modifications to the bibliography or webgraphy

Study programme competences	
Code	Study programme competences
A1	CE1. Ser capaz de integrar o fenómeno da discapacidade e a dependencia dentro da construción social do proceso saúde-enfermidade
A16	CEIP1. Ser capaz de integrar coñecementos avanzados no campo dos trastornos do desenvolvemento e da atención temperá.
A17	CEIP2. Capacidade para deseñar e executar proxectos de investigación no ámbito dos trastornos do desenvolvemento e a súa atención temperá.
A23	CEIP8. Capacidade para deseñar e executar proxectos de investigación no ámbito da intervención psicolóxica nas relacións de familia ante situacións de discapacidade e dependencia.
B2	CB7. Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en ámbitos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B3	CB8. Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B4	CB9. Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
B5	CB10. Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en boa medida autodirixido ou autónomo.
B7	CG2 Identificar, avaliar e resolver os problemas derivados da presenza de discapacidade e dependencia
B8	CG3 Capacidade para a toma de decisións na resolución de problemas.
B9	CG4 Ser capaz de intervir na problemática derivada da discapacidade e da dependencia
B10	CG5 Capacidade para integrar coñecementos científicos de carácter avanzado ligados ao ámbito da discapacidade e a dependencia
B11	CG6 Ser capaz de acceder á información relacionada coa discapacidade e a dependencia
C1	CT1. Ser capaz de relacionarse de forma eficiente con e dentro do equipo multidisciplinar, intradisciplinar e transdisciplinar.
C2	CT2. Coñecer os recursos sociosanitarios e aprender a utilízalos para elaborar programas de intervención no ámbito da discapacidade e a dependencia
C6	CT6. Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas aos que deben enfrontarse
C7	CT7. Ser capaz de valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade?

Learning outcomes	
Learning outcomes	Study programme competences

Ser capaz de integrar o fenómeno da discapacidade e a dependencia dentro da construción social do proceso saúde-enfermidade	AR1		
Understand the meaning and usefulness of early care	AR16		
Capacidade para deseñar e executar proxectos de investigación no ámbito dos trastornos do desenvolvemento e a súa atención temperá.	AR17		
Know the relationship between early care, development and disability		BR2	
Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos		BR3	
Be able to design an early care program in specific cases and assess its success through research		BR7	
Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades		BR4	
Be able to develop a documentary database on early care, development and disability		BR7	
Know assessment instruments for the detection of developmental problems between 0-6 years		BR11	
Know the socio-health resources available to care for people with disabilities			CR2
Capacidade para a toma de decisións na resolución de problemas.		BR8	
Ser capaz de relacionarse de forma eficiente con e dentro do equipo multidisciplinar, intradisciplinar e transdisciplinar.			CR1
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en boa medida autodirixido ou autónomo.		BR5	
Capacidade para deseñar e executar proxectos de investigación no ámbito da intervención psicolóxica nas relacións de familia ante situacións de discapacidade e dependencia.	AR23		
CT7. Ser capaz de valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade?			CR7
CT6. Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas aos que deben enfrontarse			CR6
CG5 Capacidade para integrar coñecementos científicos de carácter avanzado ligados ao ámbito da discapacidade e a dependencia		BR10	
CG4 Ser capaz de intervir na problemática derivada da discapacidade e da dependencia		BR9	

Contents	
Topic	Sub-topic
A planificación didáctica e o deseño de unidades e proxectos de aprendizaxe comprensivos, globalizados e favorecedores do desenvolvemento integral das persoas	-O deseño disciplinar e interdisciplinar na educación infantil. -O deseño de proxectos de aprendizaxe contextualizados nos intereses do alumnado e que promovan a sostibilidade. -A planificación de tarefa simples e complexas atendendo á diversidade presente na aula.
A reflexión sobre a práctica realizada (observación e intervención) como ferramenta para a innovación e a mellora	- O interese pola avaliación do currículo deseñado e desenvolvido - A elaboración de informes científicos portadores de liñas de mellora contextualizadas
Aspectos introductorios	- Concepto e evolución - obxetivos - Modelos - Organización e centros
Avaliación e diagnóstico en atención temperá	- Instrumentos e técnicas de avaliación xerais e específicas - avaliación formal e non formal - tipos de diagnóstico e criterios diagnósticos

Trastornos do desenvolvemento	Trastornos sensoriais motóricos TEA TDAH Trastornos da linguaxe e a comunicación Discapacidade intelectual Outros
Intervención	Areas e estratexias de intervención nas distintas patoloxías Coordinación do equipo multidisciplinar O papel da familia na intervención

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student?s personal work hours	Total hours
Collaborative learning	B5 B8 C1	15	10	25
Critical bibliographical	A1 A16 B2 B3	1	20	21
Objective test	A1 A16 B2 B7 C2	2	10	12
Oral presentation	B4 B5 B11	15	30	45
Guest lecture / keynote speech	A1 A16 A17 A23 B7 B11 C7	20	0	20
Case study	A17 A23 B7 B8 B9 B10 B11 C1 C2 C6	10	15	25
Personalized attention		2	0	2
(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.				

Methodologies	
Methodologies	Description
Collaborative learning	Realizaranse traballos en grupo sobre análise de documentos, e outras actividades, discusión, e tamén contraste de información e postas en común
Critical bibliographical	Consistirá nun resumen e recensión crítica e reflexiva sobre diversos documentos, fomentando o xuízo crítico e o pensamento autónomo e reflexión persoal do alumnado
Objective test	Consistirá nunha proba tipo test de resposta múltiple sempre que sexa posible, ou V/F , si é preciso, e que computará un 40% da calificación total da materia
Oral presentation	Consistirá na búsqueda de información sobre algún aspectos concretos da materia e a súa presentación por parte do alumno na clase
Guest lecture / keynote speech	Presentación de contidos fundamentais por parte do profesor, coas explicacións pertinentes
Case study	Resolución de casos clínicos, concretando avaliación, diagnóstico e estratexias e áreas de intervención dacordo a información aportada na documentación ó respecto

Personalized attention	
Methodologies	Description

Case study Collaborative learning	- O tutor acompañará o proceso de aprendizaxe do alumnado, aclarando dudas, revisando gradualmente traballos, respondendo as cuestións presentadas polos alumnos en función de intereses ou extratexias de traballo, etc - o profesorado tutor da Facultade estará dispoñible no horario de titorías. - Poderanse facer consultas a través do foro de Moodle, ou correo, ou incluso a través de teams para alumnado da modalidade semipresencial
--------------------------------------	--

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Case study	A17 A23 B7 B8 B9 B10 B11 C1 C2 C6	Resolución de casos clínicos ou supostos de exemplo, determinando, avaliación, diagnóstico . áreas e estratexias a traballar	20
Collaborative learning	B5 B8 C1	Traballos en grupo, debates, e posta en común de análises de documentos, valorarase o grado de participación e implicación dos membros do grupo	10
Critical bibliographical	A1 A16 B2 B3	Análise e reflexión crítica de artigos científicos	10
Objective test	A1 A16 B2 B7 C2	Cumplimentación dun test de resposta múltiple sempre que sexa posible, ou V/F puntuarase sobre 10, contando un 40%da puntuación global	40
Oral presentation	B4 B5 B11	Preparación e presentación de aspectos concretos da materia ó grupo clase por parte do alumnado	20

Assessment comments
Para superar a materia será necesario que o alumnado supere a metade da nota de cada traballo solicitado, correspondente a distintas metodoloxías O alumnado deberá entregar as actividades en tempo e forma, normalmente a través da ferramenta de tarefas de Moodle, ou impreso As actividades computarán un 60%, e a proba obxetiva un 40% da calificación final MODALIDADE SEMIPRESENCIAL: Presentarán as mesmas actividades , a través da ferramenta tarefas de moodle, ou plataforma teams, e os criterios de avaliación serán os mesmos. Os traballos avaliaranse sempre de xeito individual posto que non haberá traballos en grupo nin aprendizaxe colaborativa.Na segunda oportunidade manterase a nota dos traballos ou da proba superada, e solicitarase unicamente a repetición dos elementos non superados.

Sources of information

Basic	Desarrollo de escuelas inclusivas . Madrid: Narcea. Antúñez, S., Del Carmen, L. M., Imbernón, F., Parcerisa, A., & Zabala, A. (2005). Del proyecto educativo a la programación de aula. Barcelona: Graó. Apple, M. W. (1996). Política cultural y educación. Madrid: Morata. Apple, M. W., & Beane, J. A., (Comps),. (1997). Escuelas democráticas. Madrid: Morata. Bernstein, B. (1989). Clase y pedagogías visibles e invisibles. In J. Gimeno Sacristán & Á. Pérez Gómez (Eds.), La enseñanza: su teoría y su práctica (pp. 54-72). Madrid: Akal Universitaria. Bolívar, A. (2000). Los centros educativos como organizaciones que aprenden. Promesas y realidades. Madrid: La Muralla. Bruner, J. (1987). La importancia de la educación. Barcelona: Paidós. Coll, C., Martín, E., Mauri, T., Miras, M., Onrubia, J., Solé, I., et al. (1993). El constructivismo en el aula. Barcelona: Graó. Edwards, D., & Mercer, N. (1988). El conocimiento compartido: el desarrollo de la comprensión en el aula. Barcelona: Paidós. Fernández Enguita, M. (1999). La profesión docente y la comunidad escolar: crónica de un desencuentro. Madrid: Morata. Fernández Enguita, M. (2001). Educar en tiempos inciertos. Madrid: Morata. Fernández Pérez, M. (1994). Las tareas de la profesión de enseñar. Madrid: SXXI. Freire, P. (1985a). La naturaleza política de la educación. Barcelona: Paidós. Freire, P. (1985b). Pedagogía del oprimido. Madrid: Siglo XXI. Gimeno Sacristán, J. (1997). El currículum: una reflexión sobre la práctica. Madrid: Morata. Gimeno Sacristán, J., & Pérez Gómez, Á. I., (Comps),. (1997). Comprender y transformar la enseñanza. Madrid: Morata. Hargreaves, A. (1996). Profesorado, cultura y postmodernidad (cambian los tiempos, cambia el profesorado). Madrid: Morata. Hargreaves, A. (2003). Enseñar en la sociedad del conocimiento. Barcelona: Octaedro. Hernández, S., & Ventura, M. (1992). La organización del currículo por proyectos de trabajo. Barcelona: Graó. Jackson, P. W. (1996). La vida en las aulas. Madrid: Morata. Kemmis, S., & McTaggart, R. (1996). Cómo planificar la investigación-acción. Barcelona: Laertes. Parra Ortiz, J. M. (2010). Manual de Didáctica de la Educación Infantil. Madrid: Gadeta Editorial. Perrenoud, P. (1996). La construcción del éxito y el fracaso escolar. Madrid: Morata. Rodicio García, M. L., & Iglesias-Cortizas, M. J. (2011). El acoso escolar. Diagnóstico y prevención. Madrid: Biblioteca Nueva. Sánchez Blanco, C. (1994a). El desarrollo de actitudes en Educación Infantil. Zaragoza: Edelvives. Sánchez Blanco, C. (1994b). La cooperación en Educación Infantil. A Coruña: Universidade da Coruña. Sánchez Blanco, C. (2000). Dilemas de la educación infantil. Vol. 1. Sevilla: MCEP. Sánchez Blanco, C. (2001). De la educación infantil y su crítica: Reforma, investigación e innovación y formación del profesorado. Vol. 2. Sevilla: MCEP. Sánchez Blanco, C. (2006). Violencia física y construcción de identidades: propuestas de reflexión crítica para las escuelas infantiles. Barcelona: Graó. Sánchez Blanco, C. (2009). Peleas y daños físicos en la educación infantil. Bos Aires: Miño y Dávila. Santos Guerra, M. Á. (1990). Hacer visible lo cotidiano: teoría y práctica de la evaluación cualitativa de los centros escolares. Madrid: Akal. Schön, D. A. (1992). La formación de profesionales reflexivos: hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones. Barcelona: Paidós. Stainback, S., & Stainback, W. (2001). Aulas inclusivas: un nuevo modo de enfocar y vivir el currículo. Madrid: Narcea. Steinberg, S. R., & Kincheloe, J. L., (Comps),. (2000). Cultura infantil y multinacionales. Madrid: Morata. Stenhouse, L. (2003). Investigación y desarrollo del currículum. Madrid: Morata. Torres Santomé, J. (2001). Educación en tiempos de neoliberalismo. Madrid: Morata. Torres Santomé, J. (2005). El currículum oculto. Madrid: Morata. Torres Santomé, J. (2006a). Globalización e interdisciplinariedad: el currículum integrado. Madrid: Morata. Torres Santomé, J. (2006b). La desmotivación del profesorado. Madrid: Morata. Trillo, F., & Sanjurjo, L. (2008). Didáctica para profesores de a pie. Propuestas para comprender y mejorar la práctica. Rosario: Homo Sapiens.
Complementary	Cantón, I., (Coord.),. (2009). Narraciones de la escuela. Barcelona: Editorial Davinci. Cantón, I., (Coord.),. (2010). Narraciones de maestros. Barcelona: Editorial Davinci. Díez Navarro, C. (2003). El piso de abajo de la escuela. Barcelona: Graó. McCourt, F. (2005). El profesor. Madrid: Maeva. Pennac, D. (2008). Mal de escuela. Barcelona: Mondadori. Tonucci, F. (1988). Niño se nace. Barcelona: Barcanova. Tonucci, F. (1989). Cómo ser niño. Barcelona: Barcanova. Tonucci, F. (1993). La soledad de los niños. Barcelona: Barcanova. Tonucci, F. (1994). Con ojos de niño. Barcelona: Barcanova. Tonucci, F. (2003). Cuando los niños dicen ¡Basta! Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez.

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.